

Ese de dóue ori in septemana:

Joi-a si Doinec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
 „ patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
 „ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Corespondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericsca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

A r a d u, Dumineca ²⁵/₁₃ Maiu, 1873.

Venerabilulu Consistoriu diecesanu plenariu in siedinti'a din 3. Maiu a. c. primindu abdicerea Domnului Georgiu Pop'a, a binevoitu a onora pre subscrisulu cu sarcin'a redigerii acestei foi oficiale.

Onórea acést'a — ce eu n'am dorit'o — a fostu pentru mine suprinde; cà-ci mi a venitu pe neasteptate.

Votulu de incredere alu Consistoriului si voi'a resoluta de a lupta pentru interesele santei nóstre biserici, a fostu motivulu imperativu, ca se primescu si se incepu acést'a lupta pe terenulu publicitatii.

Principiulu meu este pusu in fruntea fóiei; elu este principiulu crestinismului; este lumin'a. Acést'a alu propagá este chiamata Ierarchi'a, si in specie eparchi'a nóstra aradana prin acestu organu de publicitate, la care me angageaiu eu cu modestele mele poteri.

Rugarea, cu care ca redactoru respundietoriu me adresediu onoratorulu cetitori, este ca se ne grupamu si consolidamu pe langa acestu principiu; pentru cà e stindardulu celu adevratu alu libertatii popóreloru, sub a carui conducere sum siguru cà nu ne vomu abate dela directiunea necesaria pentru progresulu multu cercatului nostru poporu romanu, si in oceanulu lupteloru nóstre pentru libertate si esistinta natiunala, ca unu compasu infalibilu ne va conduce la scopu.

Suntemu petrunsi de acelu adeveru pronunsiatu de Intemeiatoriulu bisericii crestine: cà inim'a celui ce voiesce a se lupta cu succesu sub stindardulu nostru este biserica santita lui Ddieu, in carea primulu locu trebuie se-lu ocupe maic'a preacurata a luminei, carea este religiunea. — Pe acestu adeveru si-au basatu principiile sale toti intieptii antichi si moderni, cari s'au luptatu cu succesu pentru interesele culturai; elu a fostu pedestalulu intieptiloru lui Ddieu, cari au intemeiatu imperati'a luminei pe pamentu; elu trebuie se fie si alu nostru cari ne amu angageatu de Ostasi in acést'a imperatia.

De acestu principiu au fostu condusi Anteluptatorii nostri natiunali ortodocsi, caror'a li-a succesu revindicarea Ierarchiei romane din catusile absolutismului si a o reasiediá pe bacea Apostoliloru si a barbatiloru apostolesci.

Si noi astadi avemu dara principiulu celu mai salutaru, avemu libertatea cea mai estinsa.

Dar' trebuie se marturisimu, cà in mare parte acestu principiu inca e nerespectatu, libertatea e fara ordine; si de aci sunt a se deduce controversese ce intre poporu si functiunarii lui bisericesci si scolastici sunt mai dese decâtu chiaru sub sistem'a de mai nainte.

Prunculu candu se nasce sbéra, aerulu liberu si radiele luminei se paru a-i fi nesuferibile, si atunci mam'a doiósa simte durere indoita, temandu-se, ca nu cumva sberatur'a se fie presemnu de periclu pentru iubitolu baietu.

Asia stámu cu popórule nostru. Dupa ce vediu primele radie de lumina si deveni in stare a nu mai fi manaú din napoi ca o turma neintielegétoria cu vergéa

absolutismului, ci a merge singuru pe calea progresului dupa svatulu adevratiloru lui Parinti si conducetori natiunali.

Trebuie se spunemu si acelu tristu adeveru, cà popórule prin libertatea castigata inca nu a scapatu pe deplinu de ispitele celoru ce mai bucurosu l'aru maná prin sila decâtu l'aru conduce cu svaturi binevoitórie pe calea adeverului.

Ací jace caus'a cea adevrata, dar' naturala a reului, cà astadi principiulu luminei nu e respectatu in genere si in estins'a nóstra libertate inca nu avemu ordinea necesaria.

Credinti'a nóstra inse se fie tare; cà-ci acestu reu in consecintiele sale nu póte avé valóre destructiva pentru nóuele institutiuni ale bisericii nóstre; ci din contra lupt'a resoluta si statornica trebuie se fie incoronata de invingere.

Dovada avemu pentru asemenea aparintie, din trecutu, cà in biserica crestina disparitatea de convingeri, abusulu de libertatea religionaria, nerespectarea asiedieminteloru bisericii primitive, degenerarea invetiatoriloru si scrietóriloru bisericesci in eresuri tocma in secululu alu IV. dupa eliberarea de sub gónele seculari, s'au inceputu cu mai mare veemintia.

Ér' astadi biserica nóstra ni infacisiéza o fantana abia destupata, in carea de si isvorulu isbucnesce liberu si in abundantia: totusi ap'a cea viua inca e turbure in trins'a din caus'a multoru ingrediintie din elemintulu eterogenu, ce mai nainte astupá fantan'a.

Ce e de facutu dara, spre a poté preveni la ori-ce periclu amenintatoriu?

Facia de baietulu ce striga, se aiba superioritatile bisericesci indoita purtare de grige, si tractare gingasia; unde sunt disparitati de convingeri, abusuri de libertatea religionaria, invetiaturi si scrieri degeneratórie, — se recere dela corporatiunile nóstre bisericesci in consultari, serio-sitatea si precautiunea santiloru parinti din seclii primi ai crestinetatii; éra de ingrediintiele turburatórie se va limpedi fantan'a déca din apa se va scóte cátu mai multu cu vadr'a.

Aceste sunt criteriile credintiei nóstre nu scóse din teoria ci basate pe esperinti'a fapteloru.

Sfer'a de activitate a acestei redactiuni o prescrie programulu pentru edarea fóiei, staveritu de sinodulu eparchialu, si in sfer'a-ni prescrisa, nisuinti'a nóstra va fi a nu perde timpulu cu frase multe si a umplé colónele acestei foi cu dispute frivole, ce nu mai ne-ar abate dela scopu; vomu pune inse cu atáta mai mare pondu pe *elaborate si discussiuni de valóre in sfer'a literaturai bisericesci, precum si asupr'a drepturiloru organizatiunei si administratiunei biserice si scólei.*

Cei ce au avutu bunavointia de a spriginí lucrarea antecesorelui nostru, sunt rugati a nu ni denegá nici nóue sucursulu lor, ci se considere pre redactorulu Luminei de lucratoriu simplu in vi'a Domnului, a carei cultivare pentru noi adi e necesitate ardiétoria.

In fine rogu onoratele redactiuni de din cõce si din cõlo de Carpati, cu care „Lumin'a“ nõstra nu a fostu pana acuma in reciprocitate de schimbu, ca se binevoiésca in viitoriu a ni tramite foile sale, éra celea-lalte se sustiena reciprocitatea si mai departe:

Iosifu Goldisiu.

Siedinti'a IX.

tienuta la 22. aprile/4. maju 1873. sub presidiulu ordinariu. Notariu Georgiu Feieru.

Nr. 171. Prea Santi'a Sa Domnulu presiedinte ocupandu locul seu dechiara siedinti'a de deschisa si anuncie cumca autentificarea protocolului siedintiei precedente deocamdata se aména:

Se primesce.

Nr. 172. Din partea presidiului se presinta suplic'a tinerilor demisiunati prin hotarire sinodala din institutul teologicu ca necalificati, pentru a li se concede continuarea cursului susceptu si dupa producerea testimoniului de 8 clase gimnasiali a fi primiti éra si pentru continuarea celor 2 cursuri.

Se predà comisiunei petitiunarie.

Nr. 173. Totu din partea presidiului se presinta petitulu comitetului parochialu din Pecic'a Romana, in privinti'a afacerii si dispunerii cu venitele parochiale din parochi'a ce a devenitu vacanta prin mórtea preotului Ioanu Moldovanu.

Se decide a se predà comisiunei petitiunarie.

Nr. 174. Deputatulu Mironu Romanu propune si.

Sinodulu primesce ca siedinti'a presinte se fia permanenta si se se considere de ultim'a pentru sesiunea sinodului din anulu acest'a.

Nr. 175. Pentru staverirea speselor sinodului respective pentru constatarea diurnelor si speselor de caletoria a deputatilor sinodului pentru sesiunea presinte, la propunerea deputatului Mironu Romanu

Sinodulu primesce alegerea unei comisiuni constatõrie din 3 membri, — si totu odata de atari se alegu Georgiu Popa, Paulu Rotariu si Petru Petroviciu.

Nr. 176. Venindu a se desbata arondarea protopresviteratelor din districtulu Consistoriului oradanu, — la propunerea deputatului Mironu Romanu, care este urmatõri'a:

a) sinõdele, comitetele si epitropiele protopresviterali se se restaureze de nou pe periodulu de trei ani in care ne aflãmu;

b) membrii de acum ai scaunelor protopresviterali vor remané la scaunele acoloru protopresviterate de cari se tienu dupa locuinti'a lor, éra locurile vacante se vor deplini.

Sinodulu decide propunerea acest'a a se comunica respective a se predà comisiunei organisatõrie.

Nr. 177. Comisiunea organisatõria prin referintele Parteni Cosm'a rapõrta, cà motiunea facuta de catra Georgiu Borha in privinti'a aplicarii calendariului nou in afacerile administrative, — din motivulu cà cestiunea acest'a nu cade in competinti'a sinodului, se se delature.

Sinodulu delatura motiunea amintita.

Nr. 178. Comisiunea scolara emisa pentru censurarea organisatiunei provisorie a invetiamentulu din metropolia; prin referintele Vasiliu Paguba rapõrta si in conglasuire cu propunerea lui Vincentiu Babesiu referitoriu la acésta cestiune

Sinodulu primesce se se astérna operatulu sesiunei presinte, dimpreuna cu tõte actele si datele, maritului Congresu, pentru deslegerea finale a acestei cestiuni.

Nr. 179. Venindu la ordinea dilei raportulu comisiunei financiare despre starea, primirea si impartirea fondurilor scolari gr. or. comune din Pest'a, — prin referintele Ioanu P. Desseanu propune si

Sinodulu luandu spre scire raportulu delegatiunei pentru impartirea si primirea fondurilor scolare gr. or. comune din Pest'a, decide a se primí conclusulu sinodului eparchialu din Caransebesiu adusu in siedinti'a II. din 17/29. aprile 1873. nr. 22. carele este acest'a:

„1. Ofertulu, ce l'au facutu delegatii romani, in acea privintia, ca spre acõperirea competintiei pensiunale pentru cei 18 pensiunari serbi, pre câtu venitul partii serbesci din fondulu pensiunale nu ajunge, pana atunci, pana candu séu prin urcarea venitelor acelei parti, séu prin

repositarea succesiva a pensiunariloru, acele venite nu vor ajunge sum'a lipsitõria in mesura receruta, se se intre-gésca si respunda din partea romana si adeca totu la diumetate de anu anticipando. — Pentru deplin'a asecurare a partii serbesci, acestu sinodu dechiara acestu ofertu alu delegatiloru romani, cu conditiunile sale de alu seu; comunica indata acestu conclusu inaltului ministeriu regescu ungurescu de cultu pentru luarea in consideratiune, intr'un'a avisédia epitropi'a provisorie, administratõria de fonduri din Aradu, pentru de a i se acomodá in deplinetate.

2. Cu privintia la cestiunile a caror'a definitiva deslegare e rezervata imprumutatei contielegeri între congresulu serbescu si sinõdele romane, decide, ca cu pactãrile in acele cestiuni si regulãrile lor definitive se se insarcinedie subcomisiunea delegatiunei nõstre congrsuale din Pest'a, constatõria din DD. Antoniu Mocioni, Georgiu Ioanoviciu si Vincentiu Babesiu, avendu acesti domni, séu in casu de impedecare a unuia séu altuia, celu pucinu 2 dintr'ensii la provocare din partea serbesca, a se infatisiá la locul convenitu si a intrá in pertractãrile necesarie. Spre acestu scopu acestu decisu in forma autentica se va speduí numitiloru domni in chipu de mandatu.“

Nr. 180. Comisiunea financiara dandu cetire raportulu membriloru emisi pentru primirea fonduriloru bisericesci din Carlovetiu, despre sumele si valorile primite si depuse la epitropi'a provisorie din Aradu, — mai departe dandu cetire conclusulu sinodulu din Caransebesiu luat sub nr. 24. in siedinti'a II. sinodala din 17/29. aprile a. c. care conclusu e urmatoriu:

„1. A se emite o comisiune de 6 membri, 2 preoti si 4 mireni, cari toti séu in casu de impedecare a vreunuiu celu pucinu in majoritate de 4 intrunindu-se cu o asemenea comisiune din partea sinodului eparchiale aradanu la unu timpu oportunu in Temisiõr'a, si constituindu-se prin alegerea unui presiedinte si a unui notariu, se desbata asupr'a locului si modului de administratiune a fonduriloru comune pentru ca acelea se se folosésca mai multu si se fie deplinu asecurate, pre temeulu concluseru ce se vor satorí in acésta privintia, se presinta la celu mai de aprõpe sinodu o propunere formalã cu unu regulamentu de administratiune, — remanendu deschisa cestiunea despre partea unei séu altei diecese la aceste fonduri.

Membriloru comisiuniloru li compete pre timpulu caletoriei si petrecerii lor la siedintie, diurne de 4 fl. v. a. la di, si spese de caletoria pentru o mila de drumu feratu 50. cr. éra pentru o mila pe siosea 1 fl. v. a.

Convocarea comisiunei la sesiune se va face prin DD. Episcopi diecesani, dupa contielegere reciproca.

De membri ai comisiunei se alegu DD. protopopi Alesandru Ioanoviciu si Ioanu Popoviciu; dintre mireni Antoniu Mocioni, Nicolau Ioanoviciu, Vincentiu Babesiu si Iulianu Ianculescu.

2. Si pana la regularea definitiva a administratiunei, epitropi'a provisorie se se indrume a ingrigí pentru o contabilitate simpla si buna, cu o remuneratiune moderata, — a incassá cu rigõre venitele fonduriloru, a urcá dupa imprejurari cametele imprumuturiloru private la 8 procinte, — in casu de cursuti bune, a vinde harthiile de statu si sumele incassate a le elocá cu castigu mai bunu, a dá credite ipotecarie poporului nostru din ambele diecese cu preferintia comunelor bisericesci ce se desfacu de catra ierarchi'a serbesca, dar tõte creditele pe langa cea mai deplina securitate pupilaria, si in sume nu mai mici decãtu 100 fl. si de o camdata nu mai mari de 5000 fl. v. a., a edice si incassá capitalele ale caror'a interese nu se respundu regulatu, séu unde urcarea cametelor nu s'ar primí.

D'in venitele fondurilor comune a acoperi, pe langa spezele administratiunale si ale comisiunilor mai sus emise — inca trebuintele neapertu necesare ale dieceselor, statorite prin sinódele eparchiali in bugetu si neacoperibili din alte medilóce.

Fiindu aprópe inceperea de procese pentru despartirea comunelor mestecate, unde impacatiunea amica n'a succesu, epitropi'a administratória este avisata si impoterita a anticipá, pre langa regresu la timpul seu, dupa trebuint'a constatanda prin delegatiunea ad-hoc — spezele necesare din medilócele disponibili. Avendu epitropi'a despre starea fondurilor si activitatea sa a face raportu regulatu la fiecare sinodu eparchialu si a substerne si unu preliminaru despre spezele sale administratiunali.

Acestu sinodu alu diecesei Aradului, ié la cunoscintia ambele puncte, — punctulu primu alu conclusului sinodalu din Caransebesiu se primesce din partea acestui sinodu, inse cu acea adaugere ca comisiunea operatulu seu de regulamentu se-lu substérna celu pucinu cu 2 luni nainte de sinodulu viitoru la episcopiile concerninti, care apoi indata se se publice prin foile oficiali pentru cunoscintia, éra membriloru sinodali se li se comunice separatu. De membri ai comisiunei se numescu Iosifu Belesiu, Meletiu Dregheciu ambii din cleru; éra dintre mireni Dr. Paulu Vasiciu, Demetriu Bonciu, Lazaru Ionescu si Alessiu Popoviciu.

Nr. 181. Ce privese punctulu a doile a conclusului amintitu de la Caransebesiu, prin care epitropiei relativu la administrarea fondurilor i se concede a dá imprumuturi pe langa ipoteka destula; Bonciu propune, ca „administrarea si manipularea provisorie de pana acum'a a fondurilor generali, se se sustiena fora de darea imprumutelu private, pana la organizarea definitiva a administratiunei; deci escandu-se dóue opiniuni, si la cererea aloru 10 membri ordinandu-se votisare nominala, se pune la votu conclusulu sinodului din Caransebesiu punctulu alu doile si opiniunea deputatului Bonciu, — dupa facerea votisarii resulta, ca urmatorii membri sinodali au votatu pentru conclusulu de la Caransebesiu: Ioanu Ratiu, Ioanu P. Desseanu, Iosifu Belesiu, G. Haic'a, N. Beldea, Ioanu Moldovanu, Petru Chirilescu, Georgiu Feieru, Ioanu Groz'a, Teodoru Papu, Stefanu Adamu, Vincentiu Babesiu, Paulu Rotariu, Vincentiu Sierbanu. G. Suiciu, Ioanu Missiciu, Geogiu Cratiunescu, Cadariu, Brendusiu, Barzu, Dr. Eugeniu Mocioni, Simeonu Bic'a, Teodoru Lazaru, Nicolau Zigre, Ioanu Popu, Ioanu Bica, Georgiu Vasileviciu, Parteniu Cosm'a, Georgiu Popa si Petru Petroviciu, — éra pentru propunerea lui Bonciu urmatorii: Lazaru Ionescu, Ioanu Suci, Moise Bocsianu, Alessiu Popoviciu, Florianu Varg'a, Andreiu Machi, Demetriu Bonciu si Mircea V. Stanescu.

Sinodulu pre langa maiortatea voturiloru primesce conclusulu adusu de catra sinodulu din Caransebesiu. —

Nr. 182. Referitoriu la darea de imprumutu a sumeloru din fondurile comune si referitoriu la administratiunea provisorie a fonduriloru

Sinodulu primesce ca credite mici anume dela 100 fl. in diosu si dela 5000 fl. in sus de o camdata se nu se acorde; mai departe se decide a incassá cu rigóre venitele fonduriloru, a urcá cametele imprumutelu private la 8 percinte — si in casu de cursuri bune a vinde harthiele de statu si sumele incassate a le elocá cu castigu mai bunu. —

Fiindu timpul inaintatu siedinti'a se suspinde pana dupa médiadi la 4 óre.

Continuarea siedintei dupa médiadi in 22. aprile/4. maiu 1873.

Nr. 183. Siedinti'a dechiarandu-se de deschisa, — deputatu Mironu Romanu propune si

Sinodulu primesce ca pentru autenticarea protocolorulu siedinteloru din 21. aprile dupa médiadi si acestoru de astadi se se emita o comisiune censuratória din toti membrii sinodali, cari vor fi inca in Aradu pana mane la 11 óre nainte de médiadi, defigendu-se terminulu autenticarii pe ór'a memorata in localitatea Consistoriului.

Nr. 184. Fiindu la ordinea dilei continuarea raportului comisiunei financiare, — din partea aceleia se rapórta: fiindu mem-

brii epitropiei provisorie parte repozati, mai altii tare indepartati de locul administratiunei fonduriloru si asia cu totulu anevoia de adunatu pentru deliberatiunile necesare, — pentru asecurarea si regularea functiunei epitropiei, — comisiunea propune si in conglasuire cu modificatiunea facuta de Alessiu Popoviciu,

Sinodulu primesce si decide de a se completá epitropi'a prin unu numeru destulu de insemnatu a membriloru din locu séu din vecinetatea mai de aprópe a sinodului, dar astfeliu ca nimene detoriu fondului se nu póta intrá de membru in epitropia, — mai departe ca doi intre sine se nu fia in legatura de rudenia in gradurile eschise prin Statutul organicu, — in fine cá membriloru epitropiei nu li este permisu, pre cátu timpu sunt membri, a face imprumuturi din aceste fonduri. —

De membri noi se alegu: Ioanu P. Desseanu, Ioanu Missiciu, Dr. Paulu Vasiciu, Georgiu Vasileviciu, Ioanu Moldovanu si Vincentiu Babesiu. —

Nr. 185. Totu din partea acelei comisiuni se propune si

Sinodulu primesce si decide ca Prea Santi'a Sa Domnulu Episcopu si presiedinte alu epitropiei cátu mai curundu se convóce o adunare generala a intregi epitropii, unde membrii comisiunei infatisiati constituindu-se si tienendu in vedere tóte cauzele observate la alte asemenea fonduri, vor normá printr'unu regulamentu provisoriu atátu procedur'a intru administratiune si darea de credite cátu si contabilitatea si preste totu cursulu si ordinea afaceriloru, — vor ingrigi de o cassa Wertheim propria pentru fondurile comune si primirea si depunerea formala a valoriloru si documinteloru in aceeasi, de impartirea chieiloru, apoi pentru cunoscinti'a comuna vor face si publicá tóte celea de lipsa prin foile oficiali. Éra pana la acésta regulare, credite nu se potu dá si administratiunea se va margini la urcarea si incassarea cu promptétia a cameteloru. —

Nr. 186. Mai departe numit'a comisiune opiniunéza si

Sinodulu primesce si decide ca viile precum la alte asemenea funduri, asia si aici, nu potu servi de ipoteka acceptabila.

Nr. 187. Se propune si

Sinodulu primesce ca pentru acoperirea speseloru de administratiune si manipulatiune se se defiga o tacsá moderata dela imprumutatori.

Nr. 188. In fine totu din partea acelei comisiuni se propune si

Sinodulu decide cumca dispositiunile acestea privescu tóte fondurile ce se afla sub administratiunea epitropiei provisorie.

Nr. 189. Comisiunea financiara a sinodului prin referintele Ioanu Popoviciu Desseanu propune si

Sinodulu primesce infintierea unui institutu de invetiamentu romanu nationalu gr. or. in Aradu de categori'a pedagogica-gimnasiala, — si totu odata se decide, actele referitorie la infintierea acestui institutu a se predá Consistoriului din Aradu pentru dispositiunile ulterióre.

Nr. 190. Totu comisiunea propune, si in legatura cu propunerea deputatulu G. Vasileviciu

Sinodulu primesce a se stipendiá trei tineri pentru catedr'a de profesura, cu 500 fl. v. a. la anu, din fondulu diecesanu, pre langa deobligamentulu ca atari stipendisti dupa absolvirea studiiloru se fie aplicati de profesori la institutul infintiandu si Consistoriulu se indruma a esecutá acestu decisu inca in tómn'a anului scolasticu, in conformitate cu decisulu sinodului din anulu trecut adusu in caus'a acést'a.

Nr. 191. Mai departe totu prin comisiunea atinsa se rapórta petitiunea comitetului parochialu din Aradu pentru acordarea unui imprumutu pre langa amortisatiune din fondulu diecesanu, — in privinti'a edificarii unei case comune langa biseric'a din Aradu, care se servésca de localitate institutulului numitu si parochului din Aradu, — comisiunea propune

Sinodulu primesce si decide a se predá Consistoriului

din Aradu cauz'a pentru facerea planului de edificare, vendu a raportá sinódului pe anulu viitoriu despre resultatu.

Nr. 192. In fine totu din partea comissiunei financiare se rapórta despre propunerea Consistoriului din Oradea-mare pentru a se concede vinderea localitatii Consistoriului din Várad-Velencez fiindu cá acésta localitate nu coresponde recerintieloru si scopului, si pentru a se concede cumperarea altui edificiu mai corespondietoriu scopului, — pre langa luarea imprumutu aloru 25,000 fl. din fondurile comune, comissiunea propune

Sinodulu primesce a se dá caus'a acést'a Consistoriului din Oradea-mare pentru facerea planului vinderii edificiului betranu si cumperarea altuia, — precum si despre conditiunile resolvirei imprumutului de 25,000 fl.

Nr. 193. Comissiunea petitiunaria prin referintele ei Ioanu Groz'a, in caus'a petitiunei mai multoru locuitori din Pojog'a pentru intregirea sesiunei parochiale si a pamentului invetiatiunilor de acolo, — propune si

Sinodulu primesce, — ca petitul acest'a se se predee Consistoriului aradanu pentru ulterior'a competente dispoziitiune, in meritulu acestei cauze, avendu numitul Consistoriu a raportá despre resultatu la sinodulu viitoriu.

Nr. 194. Totu comissiunea petitiunaria in caus'a petiunii teologilor demissionati Absalonu Feieru si Leontinu Popoviciu prin decisulu sinodului, — prin care numitii se róga a li se concede continuarea cursului susceptu, si dupa producerea testimoniului de 8 clase a fi reprimiti pentru continuarea cursului II. si III. — opinézaa se dá locu, inse

Sinodulu decide a nu se dimitte in meritulu cauzei, deórace nu cade insuer'a competentiei sale, — ci a se increde buneii chipzueli a Prea Santiei Sale Parintelui Episcopu.

Nr. 195. In fine totu aceeași comissiune rapórta despre petitiunea comitetului parochialu din Pecic'a Romana pentru a se face dispoziitiune in privint'a veniturilor parochiei devenite in vacantia prin mórtéa parochului Ioanu Moldovanu, — si despre acus'a insinuata totu de catra acestu comitetu contr'a preotului de acolo Terentiu Dimitrescu, — opinéza si

Sinodulu decide se se predee acésta petitiune Consistoriului ca foru competente pentru urgenta decidere si totu odata in caus'a acusatunilor insinuate contr'a preotului Terentiu Dimitrescu numitul Consistoriu se ordóne investigatiune.

Nr. 196. Deputatulu Mironu Romanu propune si

Sinodulu primesce, din consideratiune de oportunitate, — postulu de asesore referinte la senatulu bisericescu din Aradu se se lase neindeplinitu, avendu Prea Santi'a Sa Domnulu Episcopu presiedinte a substitui provisormente unu individu aptu si a-lu remunerá dupa trebuintia.

Nr. 197. Deputatulu Vincentiu Babesiu in numele comissiunei emise pentru elaborarea unui memorandu catra ministrulu de cultu si invetiamentu, — rapórta, cá din scurtimea timpului si pentru ocupatiunile multilaterali nepotendu a compune elaboratulu, propune — si

Sinodulu primesce se se róge Ilustritatea Sa Domnulu Episcopu pentru compunerea si asternerea acelu memorandu la ministeriulu de cultu. —

Nr. 198. Deputatulu Alessiu Popoviciu propune si

Sinodulu primesce si decide a se indrumá epitropi'a se asecurize realitatile diecesane contr'a casualitatilor daunóse. —

Nr. 199. Comissiunea bugetaria cetesce raportulu despre staverirea diurneloru si viaticului deputatiloru sinodali pentru sesiunea presinte, — tóte spesele se urca la 2033 fl. 53 cr.

Se ié spre scire.

Nr. 200. Trecendu la alegerile asesoriloru pentru Consistóriale Aradului si Oradii mari, comissiunea organizatiunaria rapórta cumca pentru Consistoriulu Aradului, in senatulu bisericescu sunt de a se alege 2 preoti; in senatulu scolariu 1 preotu, éra in celu epitropescu 2 preoti si 3 laici, — éra pentru celu oradanu, in celu bisericescu 2 preoti si in celu scolariu unu preotu, deci conformu prescrieloru din Statutul organicu, facendu-se votisare secreta,

Pentru Consistoriulu Aradului in senatulu strinsu bisericescu prin majoritatea absoluta a voturiloru devenira

alesi Moise Boesianu si Iosifu Goldisiu, — in senatulu scolariu, Georgiu Cratiunescu éra in senatulu epitropescu Dimitriu Pop'a si Laurentiu Barzu dintre preoti, éra Mircea V. Stanescu, Ioanu Savonescu si Luca Calaceanu dintre mireni. —

Pentru Consistoriulu Oradii mari in senatulu bisericescu, Ioanu Fassie si Petru Sabo, in senatulu scolariu Gevriulu Lungu.

Nr. 201. Ne mai fiindu altele de pertractu,

Presiedintele Prea Santi'a Sa Domnulu Episcopu dechiara de incheiate siedintiele in acésta sessiune sinodala.

Nr. 202. Deputatulu Mircea V. Stanescu propune: luandu in consideratiune cá Pea Santi'a Sa Domnulu Episcopu cu tóte, cá prin morbulu de care a patimitu mai indelungatu timplu, de presinte nu se póte bucurá de sanetate indeplinita, totusi cu paciintia indelungata si cu manier'a intieptuniei archieresci a condusu siedintiele sinodului presinte, se se exprima Domnului episcopu multiemita protocolaria.

Acésta propunere intre urári de se „traiesca“ repetite de mai multe ori, s'a primitu unanimu.

Acestu protocolu s'au cetitu si s'au autenticatu in 23. aprilu/5. maju 1873. de comissiunea emisa sub nr. 183.

Procopiu Ivacicoviciu

Episcopu presiedinte.

Georgiu Feieru m. p. notariu.

A.

Adnesu la nr. 144. din siedinti'a VII.

Regulamentu pentru procedur'a la alegerea de protopresviteru.

Consistoriulu, venindu la cunoscentia despre vacanti'a unui protopresbiteratu, mai multu in decursu de unu anu, este detoriu a face dispusetiunile necesarie pentru indeplinirea si alegerea noului protopresviteru.

A.) *Lucrari prealabile pentru intregirea membriloru sinodali la numeru duplu.*

1. Sinodulu protopresviteralu care va alege pre protopresviteru va stá din numerulu indoitu alu membriloru ordinari sinodali (st. org. §. 39).

2. Membrii ordinari adeca cei dejá alesi ai sinodului protopresbiteralu se vor folosi de mandatele loru si la alegerea de protopresviteru formandu ei o diumetate din membrii alegatori, éra cealalta diumetate se va alege numai ad hoc adeca pentru actulu alegerii de protopresviteru.

3. Din partea preotimei membrii ad hoc ai sinodului protopresviteralu se vor alege conformu punct. 7. din Ordinatiunea consistoriala de datulu 24 Iuliu 1869. Nr. 874, adeca: concernintele administratoru protopresviteralu va convocá pe unu terminu acomodat preotimea din intregulu protopresviteratu la unu locu aptu pentru alege unde apoi aceeași preotime sub presidiulu administratorului protopresviteralu va alege ad hoc pre cei 12 membri din cleru cu bagare de séma la §. 40. din statutulu organicu. La casu de vre o impedecare, administratorulu va fi inlocuitu in presidiu prin altu preotu alesu spre acestu scopu de catra cei de facia.

4. Membrii mireni ad hoc ai sinodului protopresviteralu in numeru de 24. se vorialege in sínódele parochiale ale singuraticeloru comune bisericesci.

Administratorulu va luá notiia despre impartirea protopresviteratului ce i se va trumite din partea Consistoriului si din acést'a va face cunoscutu fiesce careia comune: déca aceea formeza singura de sine una séu mai multe cercuri electorali, séu e impreunatu cu alte comune la unu cercu electoralu.

Oficiulu parochialu in fiesce cáre comuna dupa primirea insciintarii de sub a, va convocá fara aménare sinodulu protopresviteralu observandu si la acésta convocare terminulu de 8 dile prescriu in § 9. din stat. org.

Adunendu-se sinodulu parochialu in singuraticele comune ace-la se va constitui conformu §-lui 91. lit. e) din statutulu org. adeca si va alege unu presiedinte apoi câte doi barbati de incredere si unu notariu; ér dupa ce s'a constituitu efectuesce numai decátu alegerea membriloru pentru sinodulu protopresviteralu dupa normele din punctele urmátórie.

Unde o comuna bisericésca singura forméza unu cercu electoralu: acolo sinodulu parochialu alege definitivu unu membru mirénu pentru sinodulu protopresviteralu: despre alegere face protocolu in dóue esemplarie subscrisu de presiedinte, de barbatii de incredere si de notariu; apoi asterne unu esemplariu de protocolu oficiului protopresviteralu, ér celalaltu ilu rezervéza pentru archivulu comunei bisericesci.

Unde o comuna bisericésca singura de sine forméza dóue séu mai multe cercuri electorali, acolo sinodulu parochialu póte alege la olalta atatia membri, câte cercuri electorali represinta elu; séu se póte decompune in cercuri electorali, precum cere numerulu membriloru, ce sunt de a se alege; provediendu-se in casulu din urma fiesce care cercu electoralu câte cu unu presiedinte, cu doi barbati de incredere si câte cu unu notariu, la tóta intemplanarea despre actulu alegerii se face protocolu, si cu acel'a se dispune dupa cum sa'u spusu mai nainte sub d.)

La casurile atinse sub d. si e, alegerea se póte intemplá séu prin aclamare, séu prin votisare nominala; apoi votisarea nominala póte fi érasí séu publica adeca prin graiu viu séu secreta adeca prin siedule. La tóta intemplanarea modalitatea alegerii o decretéza sinodulu intrunitu, si insasi alegerea se decide prin majoritatea voturilor.

Unde unu cercu electoralu se compune din dóue séu din mai multe comune bisericesci, acolo alegerea unui membru mirénu se efectuesce érasí prin sínódele parochiali dar dupa modalitatea urmatórie:

a a) In fiesce care sinodu parochialu se intempla votisarea nominala pentru unu membru mirénu alu sinodului protopresviteralu.

b b) Despre actulu votisarii se face protocolu, in care déca votisarea nominala a fostu publica, se insémna dupa nume tóte voturile, éra déca aceea a fostu secreta, la protocolu se aletura siedulele, ce contienu voturile.

c c) Resultatulu votisarii se publica in sinodulu parochialu: protocolulu se subscris de presiedinte, de barbatii de incredere si de notariu; apoi protocolulu astfelu instruat se pune sub sigilulu presiedintelui ori a vreunui barbatu de incredere, si se dá in manile barbatiloru de incredere ca la tempulu seu se-lu duca la oficiulu protopresviteralu, in fine despre terminat'a votisare se face numai de câtu insciintiare la oficiulu protopresviteralu.

d d) Administratorulu protopresviteralu ca representantele oficiului protopresviteralu dupa ce va primí scire, cá votisarea s'a intemplat in tóte acele singuratiche comune, care la olalta forméza unu cercu electoralu va chiamá pe o di anumita pre toti barbatii de incredere ai respectiveloru comune la unu locu acomodatu cu protocólele votisarii.

e e) La diu'a defipta dupa punctulu dd) barbatii de incredere din unulu si acelasi cercu electoralu se vor aduná la locul destinatu cu protocólele apoi administratorulu protopresviteralu in presinti'a tuturor va deschide pe rondu protocólele de votisare: le va ceti cu tonu inaltu; va combiná resultatulu si va face sumariulu voturiloru, apoi pe acel'a care va fi intrunitu mai multe voturi, lu va dechiará de membru alesu alu sinodului protopresviteralu. Déca voturile cele mai multe ar fi impartite asemene intre doi, alegerea dintre cei doi se va decide prin sortire. In fine despre resultatulu scrutiniului acestuia se faca protocolu subscrisu, prin cei de facia care apoi remane la oficiulu protopresbiteralu pentru legitimarea alesului.

5. In locul acelor membri ai sinodului protopresviteralu cari in decurgerea tempului prin mórte séu si altcum au incetatu a mai fi membri la sinodulu protopresviteralu, — se vor alege totodata in respectivele cercuri alti membri noi, totu dupa modalitatea espusa mai sus.

6 Fiindu completatu numerulu dupa alu membriloru sinodului protopresviteralu, administratorulu protopresviteralu va compune list'a loru, cu insemnarea cercului, numelui, caracterului si a locuintiei apoi acést'a o va transpune numai decátu la comisariulu consistorialu, transpunendu-i de odata tóte protocólele alegeriloru efectuite in singuratiche cercuri electorali a carora verificare se va intemplá in insusi sinodulu alegatoriu.

7. In fine administratorulu protopresviteralu e indetoratu a dá mana de ajutoriu commissariului consistorialu, cu preferintia la convocarea comitetului protopresviteralu, transpunendu-i datele debutiútoise despre dotatiunea ce este legata de postulu protopresviteralu.

B.) Procedur'a la actulu de alegere.

§. 1. Din respectulu acela cá publicarea concursului pentru postulu vacantu de protopresviteru stá in legatura strinsa cu insusi actulu alegerii, functiunea comisariului consistorialu, se va incepe cu convocarea comitetului protopresviteralu, care pe bas'a §-lui 53. si analogu cu dispusetiunea din §-lu 23. punct. 5. alu

statutului organicu in contielegere cu respectivulu comisariu va escrié si publicá fara tóta intardiarea concursu la postulu vacantu de protopresviteru si va defige terminu pentru o intrunire a sa dupa espirarea terminului de concursu; spre a esaminá resultatulu concursului, a compune list'a candidatiloru si a se consultá despre terminulu pre care comisariulu ar avé se convóce sinodulu protopresviteralu pentru efeptuirea alegerii.

§ 2. In astfelu de siedintie a comitetului protopresviteralu presidiulu compete comisariului consistorialu, care fiindu denumitu din cleru, in afacerea acést'a suplinesce locul protopresviterului, si cu care comitetulu are de a se intielege relativu la modalitatea si la terminulu concursului.

§ 3. In publicatiunea de concursu se va espune spacificu dotatiunea legata de postulu protopresviteralu; apoi conditiunea basate pe § 53. din stat. org. si pe decisulu sinodului eparchialu din ³/₁₉. Aprile 1871. Nr. 39. ca adeca recurentii se produca documinte autentice despre aceea: cá pe langa sciintiele teologice, posiedu si cele juridice séu baremu filosofice, si cá sunt binemeritati pe terenulu bisericescu

§ 4. Terminulu preclusu pentru darea supliceloru e de a se cumpení asia: ca acela se nu fie mai scurtu de câtu 30. de dile dar nici mai lungu de 45 de dile computate dela diu'a pe care se póte asteptá prim'a publicarea a concursului in fóia oficiala.

§ 5. Concursulu e de a se publicá de trei ori in numeri separati ai fóiei oficiali, de altcum stá comitetului in voia libera, pe langa fóia oficiala a se folosi si de alte foi.

§ 6. Doritorii de a ocupá postulu protopresviteralu sunt de a ce indrumá in publicatiunea de concursu; ca suplicele loru provediute cu trebuintiósele documinte se le trimita in terminulu preclusu la comisariulu consistorialu, a caruia locuintia va trebui se se anumésca in publicatiunea.

§ 7. Commissariulu consistorialu va deschide o tabela pentru insemuarea recurintiloru dupa urmatóriele rubrice: 1 Numerulu curinte; 2) Datulu prezentei; 3) Numerulu, caracterulu si locuinti'a; 4) Anii etatei; 6) Candu si unde a absolvatu studiele juridica séu barem cele filosofice. 7) Cand si unde au absolvitu studiele teologice? 8) Trasuri recomandatória din conduita, 9) Alte reflexiuni.

§ 8. List'a candidatiloru o va staverí comitetulu protopresviteralu in contielegere cu comisariulu consistorialu unde preste totu e de observatu: cá in list'a candidatiloru sunt de a se luá toti acei recurrenti, cari posiedu calificatiunea prescisa mai susu in § 3. spre care scopu despre censurarea cualificatiunei se va luá protocolu si acela se va aleturá la actele alegerii.

§ 9. La casu déca intre comisariulu consistorialu si intre comitetulu protopresviteralu nu ar succede contielegere in privinti'a staveririi listei candidatiloru, — lucrulu se va substerna la Consistoriu pentru decidere din ambele parti.

§ 10. Alegerea ce se face in sinodulu protopresviteralu dupa §. 53. din statutulu org. propriaminte e o candidare séu propunere de trei; fiindu rezervata Consistoriului denumirea unui'a din cei trei propusi de sinodu; — asia dara numai atunci se póte convocá sinodulu pentru alegerea de protopresviteru, déca se afla celu pucinu trei recurinti cualificati; ér la casu contrariu e de a se suspinde procedur'a si a se cere inviatiune ulterióra dela Consistoriu, care ascultandu parerea ce va fi data din partea comitetului protopresbiteralu va, dispune cele necesarie pentru alegere séu pentru concursu nou.

§ 11. La defigerea terminului si la convocarea sinodului alegatoriu trebuie se se spuna apriatu locul unde se va tiené, — apoi diu'a si ór'a in care se va incepe actulu sinodalu: totodata pe langa §. 42. din stat. org. care dispune a se face convocarea nainte cu 14. dile — e de a se tiené in vedere si cursulu mesuriloru luate de Consistoriu pentru sporirea membriloru sinodali la numeru duplu precum ceru §§. 39. si 40. din statutulu organicu.

§ 12. Actulu alegerii de protopresviteru se intempla in sinodulu protopresbiteralu sub presidiulu si conducerea comisariului consistorialu unde se poftesce presinti'a majoritatii alegatoriloru; observendu-se esactu si la acestu sinodu §§ 43, 44, 46, 47, 48, 49, 51, 52. si 53. din stat. org. unde cu privire la §. 53 deosebi vine de observatu, cá alegerea se efectuesce prin votisare secreta, adeca prin siedule si nici de cum prin aclamatiune s'au prin votisare publica. Daca in cutare siedule s'ar aflá mai multu de 3. individi, ceilalti nu se numera, asemene nici numele cele nelegibile. Votarile sunt valide si atunci, candu acele in unele siedule ar fi mai pucinu decátu 3.

§ 13. Sinodulu alegatoriu are a se restinge la list'a candidatiloru facuta de comisariu in contielegere cu comitetulu protopresbiteralu; déca inse majoritatea sinodului socotosce cá comitetulu a eschisu din candidatia pre vre unu recurrentu cualificatu, s'au a primitu pre vreunulu fara cualificatiunea receruta, atunci

sinodului i sta in voia libera, ca abtinenandu-se dela alegere se reclame la Consistoriulu eparchialu si se cêra rectificarea listei.

§ 14. Dupa ce vor fi strigati la votisare toti membrii sinodului; — se va cautá dēca a mai remasu dōra unii, cari din ori ce cauza nu au votisatu, si dēca se vor aflá de aceea, presiedintele comisariu li va acordá unu restempu de 15. minute spre asi potē dá supletoria voturile.

Numai acele voturi se vor considerá de valide, care vor fi date pentru individi calificati si primiti in list'a candidatilor; — éra cele ce nu cumva vor fi date pentru altii se vor considerá de nule.

Acei candidati, cari au asemenea nume, se vor insemná in siedule cu notele loru distinctive, adeca cu caracterulu, locuinti'a si altele.

§ 15. Incheiandu-se numerarea voturilor singuraticе, — rezultatulu se va constatá la protocolu, in care se va spune dupa nume, cari membrii au votisatu si cari nu, apoi cum s'au mpartitu voturile valide, adeca câte a intrunitu unulu; câte ialtulu câte fiesce care din ceialalti candidati.

§ 16. Dupa incheierea scrutiniului siedulele de votisare se vor aduná intro legatura, apoi se vor pune sub coperta si se vor obsigilá cu sigilulu presiedintelui, si alu altoru doi membri dintre alegatori. Siedulele asia inchise se vor aleturá la actele alegerii, fiindu rezervata Consistoriului nimicerea loru la casu, dēca nu va mai fi de a se face usu oficiosu de ele.

§ 17. Acei trei individi, cari vor fi intrunitu cele mai multe voturi, se vor presentá din sinodu Consistoriului pentru a denumi pre unulu din ei substernendu-se totodata protocolulu si tôte actele electorali.

Dēca inse la deplinirea numerului de trei, doi, séu mai multi ar fi intrunitu asemenea voturi, intre densii va decide sōrtea carea analogu cu §. 91. punct. 4. din stat. org. se va esecutá in faci'a sinodului, ér comisariulu Consistorialu, dēca nu e deodata membru alesu alu sinodului, — nu are votu la alegere.

§ 18. Sinodulu protopresbiteralu convocatu pentru alegerea protopresviterului nu pōte intrá in discusiunea altoru obiecte, afara de cēle ce au strinsa legatura cu alegerea de protopresviteru.

B.

Adnessu la Nr. 162. din siedinti'a VIII.

Impartirea districtului consistorialu din Orade, in siese protopresbiterate.

I. Protopresbiteratulu. Oradii-Mari.

1. Alparea	cu 750 de suflète
2. Apateulu ugrescu	cu 799 de suflète
3. Apateulu romanu	cu 512 de suflète
4. Calea mare	cu 515 de suflète
5. Cartiagu	" 83 "
6. Cheresigu	" 928 "
7. Cheriu	" 586 "
8. Chisirigdu	" 564 "
9. Darvasiu	" 323 "
10. Felcheriu	" 518 "
11. Giresiu	" 594 "
12. Hidisielulu inf.	455 "
13. " super.	cu 1037 "
14. Lazari M.	" 955 "
15. Lesiu	" 378 "
16. Merlau	" 715 "
17. Oradea mare	1543 "
18. Osiorheiu	" 345 "
19. Peterdu	" 657 "
20. Pousi'a	" 371 "
21. Rontau	" 396 "
22. Sacalu	" 804 "
23. Sentelecu	" 581 "
24. Siumugiu	" 865 "
25. Tarianu	" 811 "
26. Tasiadu	" 1252 "
27. Toboliu	" 983 "
28. Vecherdu	" 400 "
29. Velenti'a	" 513 "
30. Zsáka	" 547 "
31. Abramu	" 257 "
32. Almasiu	" 225 "

33. Bogeiu	cu 293 de suflète
34. Borunlacu	" 115 "
35. Borzucu	" 1005 "
36. Chiraleu	" 546 "
37. Chiribisiu	" 307 "
38. Chislazu	" 602 "
39. Cuiviu	" 608 "
40. Cuzapu	" 400 "
41. Dernisiór'a	" 702 "
42. Diosigu	" 304 "
43. Fancic'a	" 375 "
44. Iteu	" 414 "
45. Margine	" 432 "
46. Parhid'a	" 468 "
47. Satulbarba	" 339 "
48. Serbi	" 873 "
49. Siustorogi	" 488 "
50. Soldobagiu	" 600 "
51. Spurcani	" 242 "
52. Suiugu	" 507 "
53. Varvizu	" 451 "
54. Voivozi	" 486 "
55. Buciumi	" 320 "
56. Bucuróie	" 414 "
57. Corbesci	" 600 "
58. Cotigletu	" 615 "
59. Stracosiu	" 356 "
60. Topesci	" 230 "

De tótu 60 de comune cu 32,528 de suflète.

II. Protopresbiteratulu Peste-siului.

1. Brusturi	cu 914 de suflète
2. Cuesdu	" 100 "
3. Pieleu	" 620 "

4. Tieganesci	cu 427 de suflète
5. Ascileu	" 434 "
6. Balae	" 500 "
7. Balnac'a	" 1113 "
8. Beznea	" 1425 "
9. Birtinu	" 445 "
10. Borsia	" 370 "
11. Boteanu	" 320 "
12. Bratc'a	" 1044 "
13. Bucea	" 505 "
14. Bulzu	" 1500 "
15. Butaniu	" 490 "
16. Cacuciu	" 451 "
17. Calati'a	" 638 "
18. Ceta	" 515 "
19. Chigicu	" 482 "
20. Chistagu	" 276 "
21. Copacelu	" 665 "
22. Cornitielu	" 385 "
23. Damesiu	" 482 "
24. Fecheteu	" 1510 "
25. Fenoc'a	" 514 "
26. Galisieni	" 303 "
27. Gheghi'a	" 185 "
28. Hotaru	" 753 "
29. Husaseu	" 578 "
30. Ineu	" 798 "
31. Josani (Pestesiu),	cu 371 de suflète

32. Loreu	cu 760 de suflète
33. Lugasiulu inf.	" 700 "
34. " super.	" 560 "
35. Luncsiór'a	" 1274 "
36. Ortiteagu	" 419 "
37. Pestere	" 555 "
38. Pestesiu	" 1000 "
39. Rétra	" 476 "
40. Ponóra	" 779 "
41. Remeti	" 520 "
42. Sabolciu	" 396 "
43. Sacadatu	" 793 "
44. Sarandu	" 760 "
45. Sierghisiu	" 664 "
46. Siuncuiusiu	" 1500 "
47. Surducu	" 744 "
48. Telecusi	" 500 "
49. Telegd	" 251 "
50. Tietichea	" 371 "
51. Tinodu	" 683 "
52. Valea mare	" 490 "
53. " négra	" 562 "
54. Virciorogu	" 609 "

De totu 54 de comune cu 34,540 de suflète.

III. Protopresbiteratulu Tinței.

1. Ateasiu	cu 741 de suflète
2. Batoru	" 1238 "
3. Berecheiu	" 374 "
4. Bicaciu	" 450 "
5. Cavasdu	" 729 "
6. Cef'a	" 829 "
7. Ciumeghiu	" 1247 "
8. Crestoru	" 592 "
9. Foneu	" 530 "
10. Ferosigu	" 535 "
11. Gepisiu	" 1010 "
12. Gepiu	" 709 "
13. Gurbediu	" 1348 "
14. Hodosiu	" 405 "
15. Homorogu	" 1230 "
16. Husaseu (T.)	" 2255 "
17. Ianosda	" 1600 "
18. Inandp	" 515 "
19. Lupoia	" 590 "
20. Madarasu	" 940 "
21. Martihazu	" 537 "
22. Micherechiu	" 1413 "
23. Miersigu	" 670 "
24. Miheleu	" 419 "
25. Osiandu	" 835 "

26. Rip'a	cu 936 de suflète
27. Roitu	" 981 "
28. Sanmiclausiu R.	cu 2200 de sufl.
29. Sititelec	cu 874 de suflète
30. Tamasd'a	" 580 "
31. Tinc'a	" 215 "
32. Tulc'a	" 2983 "
33. Valea mare	" 259 "

De totu 33 de comune cu 30,469 de suflète

IV. Protopresbiteratulu Beliului.

1. Capelna	cu 972 de suflète
2. Careseu	" 1195 "
3. Chesia	" 1692 "
4. Cociub'a	" 1868 "
5. Dumbravitia	" 1300 "
6. Girisiu	" 1126 "
7. Petigdu	" 1270 "
8. Rohani	" 463 "
9. Saldabagiu(S)	" 1030 "
10. Sanmiclausiu (B.)	cu 385 de suflète
11. Sioimu	cu 404 de suflète
12. Suplacu	" 900 "
13. Toutu	" 1237 "
14. Ursadu	" 582 "
15. Agrisiu	" 284 "
16. Archisiu	" 613 "
17. Beliu	" 375 "
18. Benesci	" 284 "
19. Bochia	" 371 "
20. Botfeiu	" 400 "
21. Calacea	" 750 "
22. Carandu	" 562 "
23. Chislac'a	" 852 "
24. Ciuntahazu	" 369 "
25. Comanesci	" 238 "
26. Coroiu	" 355 "
27. Craiov'a	" 635 "
28. Grosi	" 900 "
29. Hasmasiu	" 1302 "
30. Mareusiu	" 370 "
31. Mocirl'a	" 652 "
32. Nermisiu	" 388 "
33. Olcea	" 786 "
34. Rogozu	" 269 "
35. Secaciu	" 263 "
36. Seicu	" 492 "
37. Siadu	" 551 "
38. Stoinesci	" 257 "
39. Susagu	" 1328 "
40. Tagadou	" 565 "
41. Ucurisiu	" 1388 "
42. Borzu	" 332 "
43. Urvisiu	" 894 "

De totu 43 de comune cu 31,248 de suflète.

V. Protopresbiteratulu Beiusiului.

1. Iancesci	cu 800 de suflète
2. Albesci	" 480 "
3. Campani (P.M.)	cu 570 de sufl.
4. Cărpescii mari	" 425 "
5. " mici	" 430 "
6. Ceic'a	cu 491 de suflète
7. Ceisiór'a	" 724 "
8. Copaceni	" 225 "
9. Cosdeni	" 700 "
10. Crancesci	" 700 "
11. Dobresci	" 698 "
12. Dusiesci	" 700 "
13. Hidisiu	" 413 "
14. Luncaspria	" 679 "
15. Nanhidisielu	" 743 "
16. Ogiesci	" 236 "
17. Pomezueu	" 311 "
18. Rabagani	" 665 "
19. Rotaresci	" 247 "
20. Selisce (P.M.)	" 236 "

21. Sitani	cu 659 de suflete	8. Criscioru	„ 1200	„
22. Spinusiu	„ 441	9. Cusisiu	„ 780	„
23. Top'a inf.	„ 370	10. Fenatie	„ 509	„
24. „ sup.	„ 706	11. Ghighisieni	„ 1278	„
25. Valani(P.M.)	„ 675	12. Hersesci	„ 356	„
26. Varasieni	„ 587	13. Hinchirisiu	„ 556	„
27. Beusiu	„ 327	14. Hotaru	„ 312	„
28. Cabesci	„ 946	15. Lazuri (B.)	„ 425	„
29. Dragoteni	„ 545	16. Leheceni	„ 557	„
30. Fenerisiu	„ 843	17. Lunc'a	„ 772	„
31. Foreu	„ 1390	18. Meragu	„ 300	„
32. Goi'a	„ 212	19. Petrileni	„ 468	„
33. Gurbesci	„ 272	20. Poiéna	„ 612	„
34. Iosani (B.)	„ 400	21. Rieni	„ 520	„
35. Lazuri (Soh.)	„ 523	22. Selisce (V.)	„ 520	„
36. Petrésa	„ 659	23. Serbesci	„ 441	„
37. Pocol'a	„ 296	24. Sieghisce	„ 632	„
38. Remetea	„ 339	25. Siusciu	„ 412	„
39. Rosi'a	„ 1961	26. Sohodolu (V.)	„ 781	„
40. Samartinu	„ 436	27. Stein	„ 415	„
41. Sohodolu (B.)	„ 605	28. Sudrigiu	„ 357	„
42. Soucani	„ 709	29. Tarcaitia	„ 495	„
43. Beinsiele	„ 720	30. Totoreni	„ 490	„
44. Budurésa	„ 1280	31. Váscou	„ 833	„
45. Burd'a	„ 382	32. Verzari inf	„ 582	„
46. Cresui'a	„ 687	33. „ sup.	„ 369	„
47. Curatiele	„ 697	34. Belegeni	„ 293	„
48. Meziadu	„ 1549	35. Bradetu	cu 680 de suflete	„
49. Meziésiu	„ 680	36. Brósce	„ 300	„
50. Nimoesci	„ 1052	37. Buntesci	„ 670	„
51. Pociovelisce,	„ 519	38. Chiscou	„ 1378	„
52. Sac'a	„ 440	39. Cociub'a	„ 375	„
53. Selisce (B.)	„ 472	40. Draganesci	„ 288	„
54. Talpe	„ 546	41. Dumbravani	„ 400	„
De totu 54 de comune	cu 33,310	42. Ferice	„ 765	„
de suflete.		43. Gurani	„ 914	„
VI. Protopresviteratul Vasco-		44. Lelescui	cu 408 de suflete	
ului.		45. Petrósa	„ 814	„
1. Baitia	cu 640 de suflete	46. Potenii inf.	„ 509	„
2. Briheni	„ 405	47. Poiénii sup.	„ 879	„
3. Calugari	„ 893	48. Siebisiu	„ 1010	„
4. Campani (V.)	„ 1270	49. Sondu	„ 396	„
5. Campu	„ 794	50. Valeanégria inf.	„ 469	„
6. Carpenetu	„ 616	Do totu 50 de comune	cu 30,528	
7. Colesci	„ 480	de suflete		

Curteciu, 4. Maiu 1873. v.

Institutiunea de inspectiune in scótele confesionale gr. orientale romane.

Am cetitu mai in tóte foile nóstre nationale — de locu dupa inaugurarea nóuei institutiuni autonome de inspectiune scolara, neindestuliri particulare, ma unii au datu si navala asupr'a individilorn alesi de inspectori prin Consistoriu, aducendu-li la indoiéla capacitatea corespundietória adeveratei inspectiuni. — Nu sciu in câtu avéu dreptu acei corespundinti si in câtu critic'a loru erá fundata. — A judecá asupr'a si despre capacitatea inspectoriloru scolari, sunt competinti barbati nostri de specialitate si in prim'a linie adeveratii dascali natiionali. — Ce resuna in sa prin unele cercuri interesate de progresulu nostru natiunalu si ce mi se pare si mie fora scopu in cadrulu afaceriloru de inspectiune — este 1. angustimea cercuriloru 2. neinteresarea din destulu de invetiamentu.

Inspectiunea scolara subimpartita in atâtea cercuri dupa cum esistu astadi — respectu si onóre rareloru esceptiuni — nu mi se vede mai corespundietória, decâtu atunci, candu, aceea erá concrediuta protopopiloru; pentrucá afacerile comiteteloru si sinódeloru parochiale si au de supravighiatori pre protopopi; — pentrucá catichetii in totu loculu si directorii locali in cele mai multe locuri fiindu preotii, ei stau in relatiuni oficióse cu aceia-si; — pentrucá in fine protopopulu tractualu e óresi cum naturalisatu dejá cu caus'a scolara, dupa drepturile si inde-

toririle lui canonice. — E dreptu cá si sistem'a de mai nainte cu inspectiunarea protopopiloru erá spini in ochii unor'a, — dara e nenegabilu. cá candu se presentá protopopulu in comuna, — parochulu vedea in persón'a lui pre superiorulu seu tractualu, catichetulu si invetiatoriulu pre inspectorulu tractualu, antisti'a comunala si bisericesca pre unu demnitaru bisericescu respectabilu, pre unu organu si referinte superioritatii diecesane; — precandu inspectiunea scolara de acum poporulu o privesce de o cârpitura si subimpartita in atâtea cercuri o caracteriséza de un ce superfluu „vórba multa, isprava putiena!“

Dara inspectiunea scolara mi se pare necorespuudietória scopului si din punctulu de vedere alu invetiamentului; pentrucá dupa cum am pututu pipái — denumirile (alegerile) a caditu in mare parte pre barbati impovarati si cu alte diregatorii, pre barbati de aceia, cari-si potu magulí, cá s'a sciutu apropiá de atát'a incredere pe terenulu scolaru si a invetiamentului. — Eu am petrecutu cu atentiune interesarea si neinteresarea ómeniloru nostri chiamati la luminarea mladitieloru romane! si am ajunsu la unu resultatu óresi-care, cá dintre toti inspectori scolari numai D. Dr. Vasiciu ni-a inavutitu bibliotecele cu câteva opuri. Póte cá alti inspectori in ca si facu detorinti'a in alte dreptiuni! Inca e bine!

Adeveratu cá multe avemu de reparatu, si déca voimu cu pucine sacrificii si ni castigámu stima si respéctu. Invetiatorii nostri prin conferintie si reuniuni atragu atentiunea tuturoru asupr'a-le, — ei se ingrigescu de limba, ei de metodu si ei de instructiune, in ca numai inspectiunea scolara mai energica si apoi caus'a invetiamentului va prinde radecini tari, va capetá altu sboru si vor fi mai usioru de indreptatu lacunele ce vor fi zarindu.

De aci parerea mea e: cá inspectiunea scolara séu se se redecé Dloru protopopi séu se se aléga ori denu-mésca de inspectori barbati meritati, barbati cu trupu cu sufletu nationalisti, barbati de specialitate, barbati energiosi si zelosi, si acesti'a dintre intielegintii lumeni si câtu de pucini la numeru. In casulu primu pe langa aceea cá cercurile aru fi mai mari, ori atâtea éra câte tracturi pterale, s'ar usiorá si referintiele scolare. Éra in casulu alu doilea am putea avé 4—5 inspectori luminati (intre cari se se aléga si dintre invetiatorii mai activi si de spiritu) in sa bine salarisati. — Cine mi va objectiuná: cá de unde se se salaridieze inspectori noi? i respundu scurtu: „Voesce si vei puté!“ — éra daca voiesci se fii inspectore scolaru „luminédia-te si vei fi.“

Florianu Ciór'a.

Hodisii. 16/4 Aprile 1873.

Onorate Domnule Redactoru!

In numerulu 19 a pretiuitei foi Lumina se publicá articulu de langa promuntoriulu Siriei, subscrisu de unu anonim. Acestuia in descrierea alegerei preotiloru din Ternov'a, i placu a se ocupa si cu person'a mea, hulindu-me, cá cu beuturi a-si fi castigatu maioritata voturiloru. — Nu vreu D. Redactoru a polemisa, ci câtu pentru orientarea O. publica cetitoriu; atátu pentru resturnarea celoru atentate numai contr'a persónéi méle — binevoiesce intre colónele fóiéi, ce o redigeti a primí urmatórele:

Domnule anonime! vreu se fiu in discursulu meu cu DT'a scurtu; Domnulu meu, me ataci in publicitate cá eu am cortesitu cu beuturi. De unde Dómne? cand luptandu-me cu seraci'a de abia mi-sustienu famili'a; ti concedu, cá s'au beutu aldamasiuri dela alti concurenti, si póte cá unulu séu altulu alegatori a beutu din alu seu posunariu pentru dragulu meu facandu-le eu bunu obradiu. — Domnule anonime! ti-o spunu frantu, cá pona ce nu vei dovedi cá eu am cortesitu cu beuturi, pona atunci nu vei fi omu de o . . . (Dar' déca se va fi doveditu prin Consistoriu, ce dici? Red.)

Ce se atinge de acelu pasagiu unde dici cá a invinsu unulu cu 2 clase si cu calculi debili din teologia: ho! ho! Dom-

nule! pré departe ai mersu! Au nu scii, cà si între cei fara clase sunt preoti cu portare buna, cari au fostu eminenti primi si cu purtare esemplara in cursurile teologice, precum am fostu eu primus eminent? de vrei se scii intréba de onorati Domni Profesori. — Aci me rogu de iertare On. cetitori, cà me laudu, càci trebue se o facu facia cu D. anonimu care me defaima de debilu cu purtare vacilanta.

In fine Dle anonime! De si nu sum cu 8 clase totusi am invetiatu unu proverbiiu latinu, care iata ti-lu cantu (asia felu de cantari nu putemu permite in „Lumina“ mai alesu dela preoti. Red.) amu gatatu tôte cu DTA.

Georgiu Stoia.

preotu in Hodisiu.

Multiamita publica.

Din partea celoru diece preoti din tractulu protopresbiteralu alu Lipovei, Comitatu Temisiorii, cari s'au bucuratu de parintiésca bunavointia a Escelentiei Sale Domnului Andreiu Baronu de Siagun'a Archiepiscopu alu Ardélului si metropolitu din Ungari'a si Ardélu, prin donarea suplimentului, la Manualulu de Studiulu pastoralu, prin acést'a cu fiésca devotiune se esprime cea mai profunda multiamita publica; rugandu totodata pre Prébunulu nostru Pariute Cerescu, ca se-I reinoiasca poterile, d' a ne pute ca pana aci, spre inffiorirea maicei nóstre bisericii, si fericirea Natiunei, multi nenumarati fericiti ani pastorii.

Chelmacu, 9. Maiu 1873.

In numele celoru 10. preoti

Petru Biberea, m. p.

preotu gr. or.

VARIETATI.

= Consistoriulu eparchialu plenariu din Aradu in 3 Maiu a. c. apretiuindu grelele ocupatiuni ale Domnului redactoru Geogiu Popa a incredintiandu redactarea fôiei „Lumina“ unui colegiu de trei, statatoriu din Iosifu Goldisiu ca redactore conducetoiu, si din Georgiu Pop'a si Ioanu Moldovanu ca coredactori.

= A esitu de sub presa a III. editiune din preluuratele, D-lui **B. Naniu**: *Elemente de istoria naturale: Zoologia, Botanica, Mineralogia cu notiuni de Geologia*; **partea II. Botanic'a**, ilustrate in textu.

+ Principele **Alesandru Cuz'a** a muritu, in Haidelberg la 2. Maiu. nóptea dupa sosirea sa in acelu orasiu.

Siepte ani au trecutu la 11. Februaru, decandu **Alesandru Ionu I**, dupa o domnia de siepte ani, fu coboritu de pe tronulu Romaniei. De atunci portile patriei Sale i remase inchise, si eternitatea se deschise pentru Elu pe pamentu strainu.

Epoch'a lui **Alesandru Ionu I**, va ocupá in Istori'a Romanie, unu locu insemnatu, între Domniele pamentene.

Urcarea sa pe Tronulu Moldovei, la 5. Ianuariu 1859, prin alegerea Adunarii din Iasi, a fostu unu stralucitu triumfu alu liberalismului nationale, contr'a spiritului reacionaru alu trecutului. Intrunirea pe fruntea sa si a coronei Munteniei, la 24. anuariu 1859, prin aclamarea energica a poporului si alegerea Adunarei din Bucuresci, a fostu triumfulu dreptului de Suveranitate nationale, contr'a uneltiriloru straine care vroiea a tiené in desunire dóue parti ale aceluasiu poporu.

Astufeliu, numele lui **Alesandru Ionu I**, va fi repetitu posteritati ca simbolu alu liberalismului si alu independintiei nationale.

Insasi mórtea sa, survenita in diu'a de 2 Maiu, sanctifica si mai multu in memori'a plugariului Romanu, amintirea emanciparii lui de sub povór'a unor institutiuni barbare si inechite, emancipare care'si are sorgintea in actulu politicu severitu in diu'a de 2 Maiu 1864.

Ca **Domnu Romanu, Alesandru Ionu I**, a sciutu in totu-deun'a, cu mandria si cu pieptu barbatescu a tiené sus drepturile si demnitatea Patriei sale.

Roman'a 'lu binecuvintéza; si animile patriotice nu potu a nu lasá se cada lacrimi de recunoscintia pe mormentulu acestu memorabilu **Domnu nationale**.

„Semenatorulu.“

= Diurnalele din Constantinopole ni aducu scire despre o mesura, fôrte importanta, ce a luat Marele Vizir in privintia diurnaleloru cari lauda zelulu functionariloru publici Printr'o circulara catra redactorii diurnaleloru din provincii; Vizirulu observá càtu este de regretabilu obiceiulu ce s'a luat de a se consacrá si timpul si colónele diurnaleloru pentru esaltarea meritelor functionariloru din vilaete, si ii angajéza a fi mai cumpetati, cautandu mai multu a le face educatiunea de càtu ai laudá.

Ce frumósa lectiune acésta circulare pentru diurnalele nóstre oficióse, cari nu trece ocaziune fara se laude pe functionari, nu pe cei cu merite, dar pe cei cari se târescu si supunu la tôte:

Marele Viziru alu imperiului otomanu, si cu acésta ocaziune, a aretatu càtu este de superioru viziriloru nostri, pana si celui actualu de la esterne, care, in locu se faca educatiunea functionariloru prin diurnalulu seu, mai multu ii corumpe, silindu-i la faimós'a armonia dintre administratiune si justitia.

Concursu.

Devenindu vacanta Statiunea invetiatorésca prin resignarea fostului invetitoriu din comun'a Topolovetiu-mare si micu, cotulu Timisiului, inspectoratulu Chiseteului cu acést'a se publica Concursu pana in 29 Maiu v. a. c. in care di se tiené si alegerea.

Emolumintele sunt in bani gat'a 86 fl. 35 cr. v. a. — 29 meti grau, 29 meti cucuruзу, 75 fonti lardu (clisa) 17 fonti lumini, 50 fonti sare, 10 orgii de lemne, din care se se incaldiásca si scól'a. — 2 jugere de pamentu aratoriu, unu jugeru de gradina si cuartiru liberu.

Doritoriu de a ocupá acstéa statiune invetietorésca au recursurile loru bine instruite, cu testimoniu preparandialu — si de cualificatiune, si cu tôte astestatele recerute, precum si despre ocupatiunea de pana acuma, — afara de acestea se poftesce, ca pre langa limb'a materna, se vorbésca si cea magiara si germana, si cu aceste tôte recerintie adresendu-le comitetulu parochialu, pana la tempulu destinatu a le substerne Dlui inspectore scolaru Georgiu Petroviciu in Budintiu.

Topolovetiu, 14 April 1873.

Comitetulu parochialu.

cu cirea si invoirea mea **Georgiu Petroviciu**, inspect. scól'a.

Concursu.

Pentru vacant'a statiune invetietorésca din comun'a Cârâseu cerculu insp. alu Ursadului cottulu Bihorului, emolumintele sunt 63 fl. v. a. 40 fl. v. a. ca competintia pentru finu 12 chible de bucate $\frac{1}{2}$ grau $\frac{1}{2}$ cucuruзу, 2 mesuri de fasole, 8 stangini de lemne, din care e a se incaldi si scól'a, cortelu cu gradina si 4 holde pamentu aratoriu.

Doritorii de a fi alesi, au asi trimite recursurile insp. cerc. p. u. Hollod, Gyanta, celu multu pana 30 maiu v. candu va fi si alegerea,

Cârâseu la 28 aprile v. 1873.

Comitetulu parochialu.

cu invoirea mea **Iosifu Pintia**, m. p. inspectore cer.

Subscrisulu croitori de reverendi si felóne aduce la cunoscintia Onoratului publicu romanu si mai alesu Domniloru Preoti, cumca se afla cu locuint'a in strad'a principala, in facia cu cas'a comitatensa cea nóua, in cas'a cetatiénului timariu Reck Nr. 43.

Petru Mihailoviciu.

Post'a redatiunei.

Dlui A. langa Crisiulu-albu: Fôia nóstra nu are spatiu nici chiamare de a inregistrá multele abusuri si fapte vatematórie de onestatea preotului, ce le comite parintele din S. B. S. . . . Cei interesati pentru binele poporului si alu clerului, se le descópera forului competente bisericescu si detorinti'a de controla noi ni-o vom implini.

Comitetulu parochialu in Pilulu-mare: Sunteti rugati a prolungi terminulu licitatiunei, a espune objectulu pe ce se licitéza si conditiunile de ofertu a le, precisá mai bine, si apoi se ni le tramiteti.